

Provincie Utrecht
T.a.v. Provinciale Staten
Postbus 80300
3508 TH Utrecht

Natuur en Milieufederatie Utrecht
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht

info@nmu.nl
030-2567350
www.nmu.nl

NL37 TRIO 0212179500
KvK 41177152

Datum 26 augustus 2024

Onderwerp Reactie van de NMU op de Middellange
Termijn Strategie Circulaire Samenleving

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Wij willen graag onze waardering uitspreken voor de inspanningen van de provincie Utrecht op het gebied van de circulaire samenleving. De aandacht voor dit belangrijke thema is cruciaal voor een duurzame toekomst. Echter, wij zien nog een aantal belangrijke aandachtspunten en verbeterkansen binnen de voorgestelde strategie.

1. Leiderschap voor regionale projecten:

De provincie Utrecht toont sterke betrokkenheid bij het thema circulaire economie, maar wat nog ontbreekt is leiderschap in het daadwerkelijk oppakken van regionale circulaire projecten. Wij roepen de provincie op om actiever de rol van trekker en aanjager op zich te nemen. Dit leiderschap is essentieel om ervoor te zorgen dat regionale initiatieven niet alleen op papier bestaan, maar daadwerkelijk van de grond komen. Gemeenten hebben vaak niet de middelen of mogelijkheden om op bovengemeentelijk niveau samen te werken, waardoor de provincie de beste schakel is om deze samenwerking te coördineren en te versterken. Wij zien een duidelijke behoefte aan regie en coördinatie vanuit de provincie om zo de regionale samenwerking te bevorderen en de transitie naar een circulaire samenleving te versnellen.

2. Ondersteun inwoners en maatschappelijke initiatieven:

Zonder de 1.370.000 Utrechters geen Circulair Utrecht. Wij vinden dat de rol van gedrag en betrokkenheid van bewoners onderbelicht is in de strategie. Lokale betrokkenheid is cruciaal voor de transitie naar een circulaire samenleving. Initiatieven zoals Repair Cafés, deelauto-programma's en gezamenlijke voedselprojecten tonen aan dat er een sterke wil is om duurzamer te leven. Door deze initiatieven te ondersteunen en met elkaar te verbinden, kunnen we een veerkrachtig netwerk creëren waarin duurzaam gedrag de meest voor de hand liggende en aantrekkelijke keuze wordt. Mensen volgen vaak het gedrag van hun directe omgeving, waardoor een sterke sociale context essentieel is. We roepen de provincie op om het belang van deze maatschappelijke initiatieven die er nu al zijn te erkennen en er voor te zorgen dat deze initiatieven de kans krijgen om te groeien en te professionaliseren (financieel ondersteund worden) en impact te maken. De energietransitie van de afgelopen tien jaar biedt hiervoor waardevolle lessen; in zo'n 10 jaar tijd zijn de initiatieven van enkele buurtbewoners veelal uitgegroeid tot professionele energiecoöperaties die zich inspannen om duurzame energie op te wekken voor een hele wijk of een heel dorp. Op die manier is energie weer in de handen van de gemeenschap. Door een parallel te trekken met deze ontwikkeling, kunnen we leren van eerdere ervaringen en gedragsverandering effectief stimuleren.

3. Transitie naar een circulaire samenleving:

Het huidige strategie lijkt zich vooral te richten op de systeemwereld, de wereld van instanties en technologische mogelijkheden. Terwijl gedragsverandering in de leefwereld cruciaal is voor een succesvolle transitie naar een circulaire samenleving, we dienen immers gezamenlijk te bouwen aan een andere maatschappij. Het gaat dus

naast een technologische transitie juist ook om een sociale transitie. Dit betreft niet alleen de eindconsument en bewoners, maar ook alle professionals die werkzaam zijn binnen provincie, gemeenten en binnen organisaties waarmee wordt samengewerkt aan dit thema. Wij pleiten voor een sterker accent op transitiedenken en -doen binnen de strategie, waarbij circulair handelen een integraal onderdeel wordt van alle thema's van de provincie. Neem ook ondernemers mee in het transitiedenken en zorg voor een goed netwerk en ondersteuning van koploperbedrijven.

4. Samenwerking tussen provincie en gemeenten:

Om impact te maken, is het cruciaal dat de verantwoordelijkheden van zowel de provincie als de gemeenten goed worden verbonden, daarom staan wij positief tegenover het idee van een 'convenant' voor gemeenten. Er zijn diverse goede voorbeelden uit andere regio's waar een dergelijke samenwerking tot opschaling heeft geleid. Voor Utrecht stellen we voor om er een samenwerkingsagenda van te maken, waarin de provincie duidelijk maakt wat de urgentie en voordelen zijn voor gemeenten om actief deel te nemen, en hoe zij hierin worden ondersteund. Daarbij is het belangrijk om kleine en middelgrote gemeenten te stimuleren en ondersteunen, zodat zij kunnen deelnemen.

We adviseren een agenda die zich richt op het gezamenlijk uitvoeren van concrete projecten, zoals in de openbare ruimte (GWW) of het ondersteunen van Mkb'ers. Hierbij moeten ook onderwerpen worden meegenomen die buiten de provinciale verantwoordelijkheden vallen. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van Circulaire Ambachtcentra. Hoewel het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval een taak van de gemeenten is, is een coördinerende rol van de provincie—samen met partners zoals de AVU en NMU—onmisbaar om deze Ambachtcentra effectiever te ontwikkelen en regionale initiatieven te versterken. Circulaire Ambachtcentra bieden bovendien een belangrijke kans om circulair denken dichterbij de bewoners te brengen. Daarom is het essentieel te investeren in campagnes en acties die de levensduur van producten verlengen, zoals repareren, delen en ruilen.

Elke gemeente is momenteel druk bezig met de energie- en warmtetransitie. Dit biedt een uitstekende gelegenheid voor een integratie met circulariteit. Naast het inzetten op biobased isolatie, is er ook aandacht nodig voor circulaire installaties die zijn ontworpen met oog voor materialen en demontage, het benutten van restwarmte, en circulair beheer van infrastructuur zoals kabels en leidingen.

5. Monitoring en de multiplier inzetten

Om de zichtbaarheid, transparantie en betrokkenheid bij de circulaire transitie te vergroten, stellen we naast de voorgestelde monitoring een toegankelijk provinciaal circulair dashboard voor, dat aansluit op landelijke ontwikkelingen. Dit dashboard geeft in één oogopslag inzicht in de voortgang, toont welke circulaire projecten in de regio lopen, wie eraan werkt, welke lessen worden geleerd, en hoe deze bijdragen aan de circulaire doelen. Daarnaast is het belangrijk om vooraf duidelijk te maken welke maatregelen worden genomen als de transitie niet volgens plan verloopt.

Omdat financiële randvoorwaarden essentieel zijn voor het slagen van de transitie, en veel gemeenten geconfronteerd worden met financiële uitdagingen, pleiten wij voor een gezamenlijke inzet om extra financiering te verkrijgen voor de regio via bijvoorbeeld regiodeals en Europese subsidies.

Voor een succesvolle implementatie van de circulaire samenleving is het cruciaal om te investeren in kennisopbouw en netwerkvorming, zowel binnen de provinciale organisatie als in het regionale netwerk. We pleiten in ieder geval voor een vaste formatie binnen de provincie die zich door middel van lokale kennis en een stevig netwerk volledig richt op de circulaire transitie, expertise ontwikkelt en deelt en samenwerking versterkt.

Wij hopen dat deze punten bijdragen aan een krachtige en effectieve uitvoering van de middellange termijnstrategie voor een circulaire samenleving. Wij staan uiteraard open voor verdere dialoog en samenwerking om deze belangrijke doelen te bereiken.

Met vriendelijke groet,

Sonja Sars

*Adjunct-directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht
Voorzitter Alliantie Cirkelregio Utrecht*